

Šezdeset godina Života i Škole 1952. - 2011.

Munjiza, Emer; Dubovicki, Snježana

Source / Izvornik: **Život i škola : časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, 2012, LIX, 11 - 36**

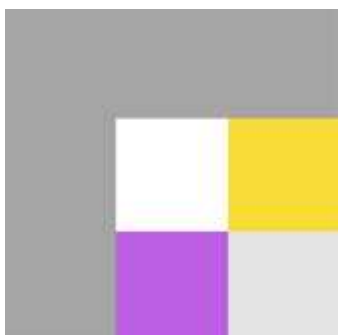
Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:141:367632>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-10-27**

Repository / Repozitorij:

[FOOZOS Repository - Repository of the Faculty of Education](#)

UDK 070:37(497.5)(091)
Pregledni rad
Primitljeno: 9. siječnja 2012.

ŠEZDESET GODINA ŽIVOTA I ŠKOLE 1952. – 2011.

Izv. prof. dr. sc. Emer Munjiza (u mirovini)
Snježana Dubovicki, asistentica
Učiteljski fakultet Osijek

Sažetak: U ovom članku autori prate pokretanje i razvoj *Života i škole* u proteklih šezdeset godina, između 1952. i 2011. godine. Autori istražuju, analiziraju, objašnjavaju i tumače doprinos *Života i škole* na području odgojne prakse i pedagojske teorije u proteklih šezdeset godina.

Članak se temelji na analizi relevantne pedagoške dokumentacije: izvora (svih objavljenih brojeva između 1982. i 2011.) i literature (objavljenih analiza za razdoblje 1952. – 1981.). U istraživanju se unutar konstruktivističke paradigme koriste kvantitativna i kvalitativna metoda koje obuhvaćaju sve numeričke karakteristike časopisa: broj autora, stranica, radova, svezaka, godine djelovanja glavnih, odgovornih i tehničkih urednika, naklada časopisa, broj izvanrednih i tematskih brojeva te drugih numeričkih značajki. Prikupljeni podaci i skupine podataka u kvalitativnoj su metodi analizirani, uspoređivani, objašnjavani i tumačeni te su na osnovi navedenoga uočene određene tendencije i zakonitosti.

U šezdesetogodišnjem kontinuitetu časopis *Život i škola* profilirao se u značajan stručno-znanstveni časopis iz područja pedagogije. Po opsegu suradnika i pretplatnika znatno je nadmašio početnu regionalnu orijentaciju i danas je u skupini vodećih pedagojskih časopisa u Republici Hrvatskoj. Radovi iz *Života i škole* referiraju se u značajnim bazama podataka.

Analizirani sadržaji daju niz korisnih longitudinalno-vertikalnih informacija, ali istovremeno i transverzalno ukazuju na određene strukture i odnose.

Prateći sadržaje *Života i škole* moguće je pratiti vanjske i unutrašnje promjene koje su se događale u hrvatskom (ali i svjetskom) školstvu i pedagogiji.

Ključne riječi: *Život i škola*, obljetnica, odgojna praksa, pedagojska teorija, članci, prilozi.

Uvod

Godine 2011. navršava se punih šezdeset godina od početka izlaženja *Života i škole*. Prvi broj *Života i škole* pripremljen je i izdan krajem 1952. godine, kao mjesečnik za odgoj, prosvjetu i kulturu za Osijek i okolice. Pokretači *Života i škole* bili su tadašnji istaknuti profesori Učiteljske škole iz Osijeka: Mirko Jirsak, Slobodan Kovačević i Martin Petančić.

U svom kontinuiranom izlaženju između 1952. i 2011. godine časopis *Život i škola* nije izlazio tri godine – 1996., 1997. i 1998. Tada je sjedište *Života i škole* bilo premješteno u Zagreb, a izdavač mu je bilo Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske. *Život i škola* obnavlja se na inicijativu tadašnjih

profesora Pedagoškog fakulteta i Visoke učiteljske škole: prof. dr. Ladislava Bognara, prof. dr. Anđelke Peko i prof. dr. Ane Pintarić. Od 1999. godine sjedište *Života i škole* vraća se natrag u Osijek, a novi su izdavači Pedagoški fakultet i Visoka učiteljska škola.¹

Zbog trogodišnjeg prekida u proteklih šezdeset godina izašlo je pedeset sedam godišta *Života i škole*.

Časopis *Život i škola* u više je navrata na različite načine obilježavao značajnije godišnjice (posebnim člancima, brojevima, zbornicima, bibliografijama).

U prvom dvobroju iz 1957. godine Uredništvo se obratilo čitateljima prigodnim člankom u kojemu analizira prijedeni put, ograničenja i dosege u prvih pet godina izlaženja. Početkom desete godišnjice izlaženja (1961. godine) glavni i odgovorni urednik Branko Ratkovčić pod naslovom *Jubilarna godina* objavljuje članak u kojem daje kritički osvrt na prvih deset godina izlaženja (20 godina *Života i škole* Osijek 1952.-1972., u daljnjem tekstu 20 god. ŽiŠ).

Krajem 1971. navršilo se punih dvadeset godina izlaženja *Života i škole*. Navedeni je događaj obilježen u jubilarnom broju 7-8. Uz jubilarni broj izdana je i prigodna *Spomenica 20 godina izlaženja časopisa Život i škola Osijek 1952.-1971. godine*. Spomenica se sastoji od dva dijela. U prvom dijelu prikazan je povijesni pregled časopisa, a u drugom dijelu nalazi se bibliografija prvih dvadeset godišta.

Trideseta godišnjica obilježena je 1982. izdavanjem posebnog *Zbornika u povodu tridesete godišnjice izlaženja Života i škole, časopisa za pedagoška i kulturno-prosvjetna pitanja 1952.-1982.* (u daljnjem tekstu Zbornik, 1982.) i *Bibliografija trideset godina Života i škole 1952.-1981., povijesni pregled i bibliografija Živojina Petrovića* (u daljnjem tekstu Bibliografija, 1981.).

Prilikom obilježavanja prve dvadesetogodišnjice *Životu i školi* dodijeljena je Nagrada oslobođenja Osijeka za 1970. godinu u vidu *Zlatne plakete grada Osijeka* (20 god. ŽiŠ).

Ukazom Predsjedništva SFRJ broj 108 od 2. XII. 1982. godine za zasluge u razvijanju i unapređivanju pedagoške prakse i teorije *Život i škola* odlikovan je *Ordenom zasluga za narod sa srebrenom zvezdom* (ŽiŠ, 1983., br. 5).

U ovom članku povijesni pregled *Života i škole* između 1952. i 2011. godine bit će prikazan kroz sljedeće cjeline: 1. Opći podaci o *Životu i školi* (naziv, izdavač, tisak, naklada), 2. Uredništva (Savjet), pretplata, 3. Metodološki okvir (sadržaji, kritički aparat; recenzije, klasifikacija, kategorizacija, kritički aparat; upute suradnicima), 4. Kvantitativna i kvalitativna analiza sadržaja (izdani svesci po godinama i broju stranica, brojčani podaci o objavljenim člancima i priložima, razvrstavanje članaka i

---

¹ Pedagoški se fakultet 2004. godine transformira u Filozofski fakultet, a Visoka učiteljska škola godine 2005. transformira se u Učiteljski fakultet i oni se navode kao izdavači.

priloga prema uobičajenoj pedagoškoj klasifikaciji, klasifikacija i kategorizacija članaka i referentna literatura, autorstvo članaka i priloga) i 5. Sinteza.

Analiza prvih trideset godina temeljit će se na navedenim izvorima u tekstu i na kraju članka, a drugih trideset godina na pregledu i analizi svih objavljenih svezaka između 1982. i 2011. godine.

1. Opći podaci o *Životu i školi*

Grupa istaknutih prosvjetnih i kulturnih radnika iz Osijeka u okviru Kluba kulturnih radnika krajem 1952. godine izdaje mjesečnik pod nazivom *Život i škola*, časopis za odgoj, prosvjetu i kulturu za Osijek i okolicu. U svih šezdeset godina časopis je zadržao ime *Život i škola*, ali je u nekoliko navrata mijenjao podnaslov ovisno o društvenim tendencijama i očekivanjima.

Iz podnaslova je vidljivo da u početku izlaženja časopis *Život i škola* nije imao jasnu stručnu orijentaciju i da se kretao između popularnog pedagoško-školskog časopisa i književnog svaštara. S obzirom da je tada u Osijeku izlazio književni časopis *Slavonija danas*, *Život i škola* okrenut će se stručnoj pedagoškoj problematici. Tijekom vremena časopis će se teritorijalno širiti i postati vodeći stručni časopis iz područja pedagoške teorije i školske prakse na području Slavonije i Baranje s utjecajem na šire područje Hrvatske, pa i u okviru nekadašnje SFRJ.

Ovaj podnaslov *Život i škola* zadržava do broja 5 iz 1953. godine, kada se podnaslov mijenja u *list za odgoj, prosvjetu i kulturu*, a od početka 1959. godine u *časopis za pedagoška i kulturno-prosvjetna pitanja* (20 god. ŽiŠ).

Značajniji preokret u orijentaciji *Života i škole* događa se 1990. godine, kada mu se dodaje podnaslov *časopis za teoriju i praksu u predškolskom odgoju, osnovnom i srednjem obrazovanju*. Može se reći da je tim činom definitivno završena transformacija *Života i škole* iz široko postavljenog mjesečnika u stručno profiliran časopis iz područja pedagoške teorije i školske prakse.

Sljedeće, 1991. godine *Život i škola* za nijansu mijenja podnaslov – umjesto termina *obrazovanja* uvodi se novi termin *školstva*, pa novi podnaslov glasi *časopis za teoriju i praksu u predškolskom, osnovnom i srednjem školstvu*.²

Nakon prekida u izlaženju od nekoliko godina (1996.-1998.) i vraćanjem njegova sjedišta ponovno u Osijek, *Život i škola* mijenja podnaslov u *časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*. Ovaj podnaslov zadržan je do danas. Njime se želi naglasiti da je *Život i škola* izrazito stručni časopis i da

---

² Novim terminom *školstvo* umjesto *obrazovanje* želi se naglasiti njegova šira orijentacija, jer se u pojmu *školstva* nalazi i *odgoj* i *obrazovanje*.

je njegovo područje praktični odgoj i teorijska pedagogija, bez obzira na mjesto i vrijeme događanja.

Pokretač i prvi izdavač *Života i škole* bio je Klub prosvjetnih radnika grada Osijeka. Klub prosvjetnih radnika grada Osijeka izdavao je *Život i školu* prve dvije godine (1952. i 1953.). Od broja 4 iz 1953. godine do broja 5-6 iz 1960. godine *Život i školu* izdaje novoosnovani Pedagoški centar. U to vrijeme Pedagoški centar djeluje kao samostalna organizacija na području stručnog usavršavanja prosvjetnih radnika (20 god. ŽiŠ).

Novoosnovani Zavod za školstvo kotara Osijek preuzima izdavanje *Života i škole* od broja 7-8 1960. godine i izdaje ga do broja 9-10 1966. godine. Budući da je Zavod za školstvo kotara Osijek transformiran u Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja Osijeka, on se vodi kao novi izdavač za razdoblje od broja 1-2 1967. do 9-10 1976. godine.

Kako Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja Osijek mijenja ime u Zavod za prosvjetno-pedagošku službu za područje zajednica općina Osijek, on se navodi kao novi izdavač. Ali se istovremeno *Život i škola* iz okvira grada Osijeka širi na područje regije Slavonije i Baranje. Zavod za prosvjetno-pedagošku službu izdaje *Život i školu* između 1977. i 1989. godine (Zbornik, 1982.).

U ovom razdoblju između 1953. i 1989. godine radi se stvarno o tri izdavača pod različitim nazivima: Klubu kulturnih radnika Osijek, Pedagoškom centru Osijek i Prosvjetno-pedagoškoj službi pod različitim nazivima.

U vrijeme demokratskih promjena i stvaranja samostalne Republike Hrvatske sjedište *Života i škole* izmješteno je iz Osijeka u Zagreb. *Život i škola* u Zagrebu će izlaziti između 1991. i 1995. godine. Izdavač i dalje ostaje Prosvjetno-pedagoška služba, ali kao organ Ministarstva prosvjete i športa pod različitim nazivima: Zavod za unapređivanje odgoja i obrazovanja, Zavod za školstvo i samo Ministarstvo bez prosvjetno-pedagoške službe. Samo Ministarstvo izdaje samo broj 1 iz 1995. godine, a nakon toga dolazi do prekida u izlaženju *Života i škole* do povratka njegova sjedišta u Osijek 1999. godine.

Tadašnji Pedagoški fakultet (kasnije Filozofski fakultet) i Visoka učiteljska škola (kasnije Učiteljski fakultet) preuzimaju izdavanje *Života i škole* i kontinuirano ga izdaju do kraja analiziranog razdoblja 2011. godine (i dalje).

U ukupnom šezdesetogodišnjem razdoblju *Život i školu* izdavalo je nekoliko izdavača, ali su neki od njih često mijenjali ime: Klub kulturnih radnika Osijek, Ministarstvo prosvjete i športa i njegove ustanove za unapređivanje odgoja i obrazovanja te fakulteti.

Život i školu tiskalo je sedam tiskara (neki od njih u više navrata). U tablici 1. prikazani su osnovni podaci o tiskanju *Života i škole*.

Tiskara	Razdoblje	Svezaka
1. Štampa-Osijek	1/1952. – 9-10/1960.	46
2. Litokarton-Osijek	1-2/1961. – 9-10/1965.	25
3. Štampa – Osijek	1-2/1966. – 9-10/1971.	29
4. Zrinski – Čakovec	1-2/1972. – 9-10/1971.	5
5. Štampa – Osijek	1-2/1973. – 9-10/1980.	41
6. Grafosrem	1-2/1981. – 9-10/1981.	5
Svega 1-6		151
7. Grafosrem – Šid	1/1982. – 4/1982.	4
8. Tipografija – Đakovo	5/1982. – 1/1995.	61
9. Tiskara Filozofskog f. Osijek	1-2/1999. – 18/2007.	16
10. Grafika Osijek	18/2008. – 23/2010.	4
11. Tiskara Filozofskog f. Osijek	24/2010. -26./2011.	3
Svega 7-11		89
Ukupno 1 – 11.		

Tablica 1. Tiskanje *Života i škole* između 1952. i 2011. godine

U proteklih šezdeset godina ukupno je tiskano 240 svezaka, od navedenoga broja u prvom razdoblju (1952.-1981.) 151 svezak, a u drugom razdoblju (1982.-2011.) 89 svezaka (u daljnjem tekstu *prvo i drugo razdoblje*).

Između 1952. i 1981. godine jedan svezak tiskan je kao četverbroj (1966.), a jedan kao izvanredni broj (1973.) (Zbornik, 1982.).

U drugom razdoblju tri su sveska tiskana kao dvobroji (4-5/1990., 1-2/1999. i 15-126/2006.), a dva kao izvanredni brojevi (1982. i 1988.).

Život i škola do 1956. godine izlazi kao jednobroj (tiskaju se različiti brojevi godišnje), a od 1956. godine kao dvobroj, u pravilu s po pet svezaka godišnje. Od 1982. godine *Život i škola* izlazi kao jednobroj i nastavlja dinamiku od 5 brojeva godišnje.

Od 1999. godine *Život i škola* tiska se u pravilu kao jednobroj i izlazi dvaput godišnje.

Prema broju tiskanih svezaka redosljed je navedenih tiskara sljedeći:

Tiskara	Broj svezaka
1. Štampa – Osijek	116
2. Tipografija – Đakovo	61
3. Litokarton – Osijek	25
4. Tiskara Filozofskog fakulteta Osijek	19
5. Grafosren – Šid	9
6-7. Grafika – Osijek	5

8. Zrinski – Čakovec	5
Ukupno	240

Tablica 2. Broj tiskanih svezaka prema tiskarama

Naklada *Života i škole* nije se navodila do 1988. godine, a počinje se navoditi od broja 1 1989. godine i prikazana je u tablici 3.

Godina	Broj 1	Broj 2	Broj 3	Broj 4	Broj 5	Ukupno
1989.	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	12.500
1990.	3.500	2.850	2.850	2.850	-	12.050
1991.	2.850	2.850	2.850	-	-	8.550
1992.	1.200	1.600	1.600	1.600	1.600	7.600
1993.	1.600	1.600	1.600	1.600	1.600	8.000
1994.	1.600	1.600	1.600	1.600	1.600	8.000
1995.	1.600	-	-	-	-	1.600
1996.	-	-	-	-	-	-
1997.	-	-	-	-	-	-
1998.	-	-	-	-	-	-
1999.	350	-	-	-	-	350
2000.	350	350	-	-	-	700
2001.	500	700	-	-	-	1.200
2002.	500	500	-	-	-	1.000
2003.	500	500	-	-	-	1.000
2004.	500	500	-	-	-	1.000
2005.	500	500	-	-	-	1.000
2006.	500	-	-	-	-	500
2007.	500	500	-	-	-	1.000
2008.	500	500	-	-	-	1.000
2009.	500	500	-	-	-	1.000
2010.	500	500	-	-	-	1.000
2011.	500	500	-	-	-	1.000
1989-2011.	21.050	18.550	13.000	10.150	7.300	70.050

Tablica 3. Naklada Života i škole 1989. – 2011. godine

U proteklih dvadeset godina evidentiranja i izlaženja časopis *Život i škola* tiskan je u ukupnoj nakladi od 70 050 primjeraka ili 3 503 godišnje.³ Najveća mu je naklada bila 1989. godine, prije preseljenja sjedišta u Zagreb. Te godine časopis *Život i škola* tiskan je u 12 500 primjeraka. Časopis *Život i škola* zadržao je visoku nakladu i nakon preseljenja sjedišta u Zagreb, no pritom treba imati u vidu da je on bio slijednik još dvaju stručnih pedagoških časopisa: *Školskog vjesnika* (iz Splita) i *Obrazovanja i rada* (iz Zagreba).

Nakon vraćanja sjedišta u Osijek *Život i škola* u pravilu izlazi u dva broja godišnje, i to u godišnjoj nakladi od 1000 primjeraka ili 500 primjeraka po svesku.

Suvremenu nakladu treba promatrati u kontekstu smanjenog interesa za tiskane medije. Časopis *Život i škola* prilagodio se suvremenim trendovima informatizacije i od 2007. godine izlazi i u *online* inačici.⁴

2. Uredništva i pretplata

U prva tri godišta (1952., 1953. i 1954.) ne navode se pojedinačna imena članova Uredništva. Prvo Uredništvo pojedinačno je navedeno u broju 1 iz 1954. godine. Svi članovi Uredništva između 1955. i 2011. godine navedeni su u tablici 4.

Članovi Uredništva	Razdoblje	Ukupno godina
Jirsak Mirko	1952. – 1956.	5
Ratkovčić Branko	1955. – 1979.	25
Himelrajh Viktor	1955. – 1981., 1990.	28
Jakšić Georgije	1955.	1
Grozdanić Milutin	1955. – 1956., 1958.	3
Mendler Adolf	1956., 1958.	2
Sanseović Mato	1956., 1958 – 1960.	4
Vukasović Ante	1956. – 1960.	6
Švagelj Dionizije	1959. – 1960.	2
Robotić Martin	1959. – 1960.	2
Popovački Josip	1959. – 1960.	2
Petnjarić Lazar	1960. – 1979.	20
Mažar Zlatica	1960. – 1966.	7

³ U prosjek od 3503 primjerka po godini nisu uračunate tri godine kada časopis *Život i škola* nije izlazio – 1996., 1997. i 1998. godina. U analiziranih dvadeset godina ukupno su izašla 53 sveska, pa bi naklada po svesku u prosjeku iznosila 1231 primjerak.

⁴ Slična tendencija zamjetna je i kod drugih sličnih časopisa. Naklada *Napretka* smanjena je s preko 10000 primjeraka na ispod 2000 primjeraka po broju. *Odgojne znanosti* tiskaju se u 500 primjeraka po broju. *Školski vjesnik* i *Anali za povijest odgoja* ne navode nakladu.

Bošnjak Tane	1960. – 1974.	15
Čuržik Vilko	1960. – 1964.	5
Konopacki Marica	1960. – 1964.	5
Mileusnić Nenad	1960. – 1964.	5
Šarčević Ivica	1960. – 1969.	10
Gorenšek Ivan	1960. – 1969.	10
Vidaković Franjo	1960. – 1964.	5
Bošnjak Milan	1963. – 1981., 1984. – 1989.	25
Duh Ivica	1965. – 1969.	5
Pritišanac Branka	1965. – 1969.	5
Subotić Mladen	1965. – 1989.	25
Vukanović Radoslav	1965. – 1979.	15
Batranović Sreto	1969. – 1979.	11
Brkić Branko	1969. – 1974.	6
Bognar Ladislav	1974. – 1989., 1999. – 2011.	29
Merki Ferenc	1974. – 1979.	6
Lavrnić Ilija	1975. – 1989.	15
Petrović Živojin	1979. – 1981., 1984. – 1989.	9
Barić Nikola	1979. – 1983., 1990. – 1995.	11
Damjanić Ksenija	1979. – 1981., 1983. – 1989.	11
Stanić Ivan	1979. – 1981., 1982. – 1989.	12
Kolarić Mirjana	1979. – 1981.	3
Benšić Ivo	1984. – 1989.	6
Brdarić Radovam	1985. – 1989.	5
Obradović Milorad	1985. – 1989.	5
Radulović Mirko	1985. – 1989.	5
Anić Stanislav	1990.	1
Hicela Jovan	1990. – 1995.	6
Kunić Ivana	1990.	1
Staničić Stjepan	1990.	1
Tečić Anđelko	1990. – 1995.	6
Ivanek Ana	1991. – 1995.	5
Kuntarić Antun	1993. – 1994.	2
Peko Anđelka	1999. – 2011.	13
Pintarić Ana	1999. – 2011.	13
Vodopija Irena	2000. – 2011.	12

Tablica 4. Članovi Uredništva *Života i škole* između 1952. i 2011. godine

Svim članovima Uredništva svaka započeta i završna godina uračunata je kao potpuna bez obzira u koliko su brojeva te godine sudjelovali u uređivanju.

Broj članova Uredništva bio je različit i kretao se od minimalno tri (1955.) do maksimalno 11 (1959., 1963. i 1989.). U svim godinama najveći broj članova Uredništva dolazio je iz redova izdavača.

Premještanjem sjedišta *Života i škole* 1990. godine u Zagreb i preuzimanjem slijedništva *Školskog lista* i *Obrazovanja i rada* svaki od navedenih časopisa dao je po jednog člana u Uredništvo, a četvrtog je dao grad Rijeka.

Dvadeset i više godina članovi Uredništva bili su Bognar, Ladislav (do sada 29 godina), Himelrajh, Viktor (28 godina), Bošnjak, Milan i Ratkovčić, Branko (25 godina) te Petnjarić, Lazar (20 godina).⁵

Uz Uredništvo djeluje i Savjet časopisa, a u kasnijim godinama Uređivačko vijeće odnosno Uređivački odbor. Između 1990. i 1995. godine djeluje samo Uredništvo. Nakon povratka sjedišta *Života i škole* 1999. godine u Osijek uz Uredništvo je formirano i Uredničko vijeće, koje je 2006. godine promijenilo naziv u Uređivački odbor. Nakon osnivanja Uređivački odbor imao je 12 članova, a taj je broj danas narastao na globalno tijelo od 24 člana.

Sadašnji Uređivački odbor ima međunarodni karakter, sastavljen je od 13 članova iz Osijeka, 4 člana iz Republike Hrvatske, 5 članova iz Europe te 2 člana iz bivše SFRJ.⁶

Zadatak Savjeta (Uredničkog vijeća ili odbora) jest da razmatra, analizira i predlaže opću politiku i izdavačku orijentaciju.

Uredništvo se bavi stručnom i tehničkom problematikom. Prije uvođenja stručno-znanstvenih recenzenata uz glavnog urednika obično je još jedan član Uredništva čitao članke prema svom stručnom području. Na taj način bilo je osigurano da svaki članak pročitaju barem dva člana Uredništva. Odluku u uvrštavanju donosilo je Uredništvo na svojim sjednicama (20 god. ŽiŠ).

U *Životu i školi* funkcije glavnog i odgovornog urednika uglavnom su bile objedinjene, uz nekoliko izuzetaka (1-2, 3-4, 5-6/1960. godine i između 1990. i 1995. godine).

Od 1990. godine, nakon preseljenja sjedišta *Života i škole* u Zagreb, pa do konca boravka časopisa u Zagrebu 1995. godine, uz glavnog urednika postoji i odgovorni urednik kao druga osoba. Odgovorni urednik imenovan je po funkciji i bio je direktor/ravnatelj izdavača Zavoda za školstvo (pod različitim nazivima).

---

⁵ Iako se nisu poimence navodili članovi uredništva između 1952. i 1954. godine, mi smo u tablicu ipak od 1952. godine uvrstili Mirka Jirsaka, s obzirom da je on bio utemeljitelj i pokretač *Života i škole*.

⁶ Zanimljivo je primijetiti da neki drugi pedagoški časopisi slični *Životu i školi*, kao *Anali za povijest odgoja*, *Napredak i Školski vjesnik*, nemaju slično tijelo, a *Pedagogijska istraživanja* imaju Uredništvo i Izvršno uredništvo.

Može se pretpostaviti da se uvođenjem odgovornog urednika u osjetljivom i turbulentnom vremenu demokratskih promjena nastojalo dodatno zaštititi *Život i školu*.

U dosadašnjem izlaženju *Života i škole* postojali su glavni i odgovorni urednici (kao jedna ili dvije osobe) i tehnički urednik. Glavni i odgovorni urednici, kao i tehnički urednici, ponekad su bili članovi Uredništva, a ponekad i nisu.

Osobe koje su vršile funkciju glavnog, odgovornog i tehničkog urednika navedene su u tablici 5.

Urednici	Funkcija	Razdoblje	Godina
Jirsak Mirko	Glavni i odgovorni	1952. – 1956.	5
Ratkovčić Branko	Glavni i odgovorni	1956. – 1979.	23
Vukasović Ante	Glavni	1960.	1
Petrović Živojin	Glavni i odgovorni	1979. – 1983.	5
Barić Nikola	Glavni i odgovorni	1984. – 1995.	12
Vrgoč Hrvoje	Odgovorni	1990. – 1992.	3
Kuntarić Antun	Odgovorni	1992. – 1994.	3
Dorešić Miroslav	Odgovorni	1994.	1
Bežen Ante	Odgovorni	1995.	1
Himelrajh Viktor	Tehnički	1990. – 1995.	6
Pintarić Ana	Glavna i odgovorna	1999. – 2010.	12
Bognar Ladislav	Glavni i odgovorni	2011.	1

Tablica 5. Glavni, odgovorni i tehnički urednici *Života i škole* 1952. – 2011.

Ukoliko su dvije ili više osoba u istoj godini obnašale funkciju glavnog i odgovornog urednika, ona se računa svim osobama. Svaka započeta i završna godina računa se kao puna bez obzira na broj uređenih svezaka.

U dosadašnjem izlaženju *Života i škole* funkciju glavnog, odgovornog i tehničkog urednika obnašalo je 12 osoba.

Prvi glavni i odgovorni urednik i pokretač *Života i škole* bio je Mirko Jirsak, profesor Učiteljske škole iz Osijeka.

Funkciju glavnog i odgovornog urednika najduže je obnašao Branko Ratkovčić, u trajanju od 23 godine (između 1956. i 1979. godine), i pritom uredio 231 broj odnosno 115 svezaka. Branko Ratkovčić vrlo je uspješno usmjeravao *Život i školu* i velika je njegova zasluga što je ovaj časopis kontinuirano unapređivao stručnu i znanstvenu razinu (Zbornik, 1982).

Tajnice *Života i škole* nisu redovito navođene u impresumu, no moguće je navesti neke kao što su Kolarić, Mirjana (ona se navodi i kao lektorica i korektorica, istovremeno je izradila i više godišnjih bibliografija do kraja 1995. godine), Šoštarko, Gordana (tajnica od vraćanja *Života i škole* u Osijek 1999.

godine do broja 15-16 iz 2006. godine) i Špoljarić, Nelica (od broja 17 2007. godine do danas).

U prva dva godišta (1952. i 1953.) časopis *Život i škola* tiskan je na formatu 29,5x21. Prvi broj imao je samo 12 stranica, bez posebnog uveza i korica. Na prvoj stranici nalazili su se osnovni podaci o časopisu: naslov, podnaslov, podaci o izdavaču, godina, godište, broj i mjesto, a preostali prostor služio je za sadržaj (20 god. ŽiŠ).

Od početka 1956. godine *Život i škola* ima stalan format 22,5x15,5, koji je zadržan do danas. Prvi i zadnji list dobivaju formu korica, od tvrdog su papira i s vremenom se tiskaju kao višebojni (20 god. ŽiŠ).

Naslovne su korice *Života i škole* višebojne, boje se izmjenjuju po godištima, ali osnovno likovno rješenje ostaje isto. Od 1999. godine prva stranica i dalje ostaje višebojna, ali je likovna forma promijenjena, što je posebno vidljivo u broju 25 iz 2011. godine.

Broj pretplatnika na *Život i školu* moguće je djelomično i sumarno prikazati na kraju prvog razdoblja 1981. godine i na kraju drugog razdoblja 2011. godine.

U 1981. godini na *Život i školu* bilo je pretplaćeno 570 pojedinaca i 1679 ustanova ili ukupno 2267 pretplatnika. Nakon trideset godina broj je pretplatnika u 2011. godini bez individualnih pretplatnika. Na *Život i školu* pretplaćena je 121 ustanova, i to: osnovne škole (108), srednje škole (11), jedna specijalna škola i jedna gradska knjižnica (Zbornik, 1982. i Registar pretplatnika *Života i škole* 2011. godine). Iznenađuje podatak da se među pretplatnicima ne nalazi nijedna predškolska ili visokoškolska ustanova.

Ovakvo slaba pretplata ne može biti samo rezultat *online* inačice, jer je ona uvedena tek 2007. godine. Čini se da čitanje i čitateljska kultura gube utrku u ovom užurbanom i dinamičnom vremenu.⁷ Pozitivno je to što se u ovako skromnoj pretplati nalaze škole iz različitih dijelova Republike Hrvatske.

3. Sadržajno i tehničko oblikovanje časopisa

Kako bi zadovoljio stručno-znanstvene kriterije, svaki časopis mora voditi računa o svom formalnom izgledu i sadržajnim vrijednostima. Svaki časopis oblikuje se unutar nekog metodološkog okvira, koji je promjenjiv i koji se poboljšava i usavršava.

---

⁷ Broj pretplatnika moguće je promatrati u kontekstu podatka da u Republici Hrvatskoj djeluju 803 osnovne škole, 452 srednje škole i 430 predškolskih ustanova u kojima radi 10 046 djelatnika u vrtićima, 32 213 učitelja u osnovnim školama i 24 223 profesora u srednjim školama (Državni zavod za statistiku – Statistički informator 2011., Školski priručnik 1999./2000.).

U vrlo kratkom vremenu časopis *Život i škola* standardizirao je format 22,5x15,5 uz višebojne korice s prepoznatljivim likovnim i tehničkim rješenjima.

Naslovna stranica sadrži naslov i podnaslov časopisa, broj, godinu i godište, izdavača i mjesto. Opširniji impresum nalazi se na drugoj strani korica. U impresumu se nalaze svi podaci prema kojima je časopis prepoznatljiv: naslov i podnaslov časopisa, izdavač, Uredništvo, Savjet, Uređivački savjet odnosno odbor, podaci o glavnom i odgovornom uredniku, kao i o tehničkom uredniku (kada je postojao), tisak, naklada, citiranost u bazama podataka, adresa Uredništva.

Sadržaj se piše na posebnoj stranici (prvoj desnoj stranici). Sadržaj se pored hrvatskog jezika piše i ne nekom od svjetskih jezika. Do 1982. godine uz hrvatski jezik sadržaj se piše i na ruskom jeziku. Dvije godine, 1982. i 1983., sadržaj se piše na tri jezika: hrvatskom, ruskom i engleskom jeziku. Između 1984. i 1989. sadržaj se piše na hrvatskom i njemačkom jeziku. Između 1999. i 2010. godine sadržaj se piše na hrvatskom i engleskom jeziku, a od 2011. ponovno se uvodi i pisanje sadržaja na njemačkom jeziku.

Na kraju svakog pojedinog broja u godištu nalazi se sadržaj za kompletno godište razvrstano prema pedagojskim područjima. S obzirom da od 1999. godine časopis *Život i škola* izlazi dvaput godišnje, u drugom broju ne nalazi se više sadržaj cijelog godišta.

Na pretposljednjoj (tvrdoj) stranici nalaze se obavijest čitateljima, obavijest o pretplati i upute suradnicima.

Početne upute suradnicima bile su skromne, bez ikakvih metodoloških uputa i zahtjeva. Tijekom vremena upute su se metodološki nadograđivale, što je znatno utjecalo na podizanje stručno-znanstvene razine časopisa.

Upute iz 1984. godine bile su kratke i davale su elementarni okvir: podaci o autoru, očekivani opseg i usmjerenost rada.

Od 2000. godine upute suradnicima zadovoljavaju stručno-znanstvene i metodološke kriterije te sadržavaju: očekivani opseg rada, očekivani sažetak s određenim brojem riječi, ključne riječi i očekivani broj ključnih riječi te pisanje sažetka na jednom od stranih jezika, propisuju pisanje poziva, citata, bilješki i literature, načine obilježavanja tablica i grafičkih priloga.

Tijekom vremena upute suradnicima kvantitativno su se i kvalitativno nadograđivale. Od početnih uputa od nekoliko rečenica došlo se do uputa koje sadrže sav potreban znanstveni instrumentarij za pisanje stručnih i znanstvenih radova. U broju 25 iz 2011. godine upute su napisane na dvije posebne stranice, a uz hrvatski napisane su i na engleskom i njemačkom jeziku, što ukazuje da se očekuju (i već ih ima) radovi stranih autora.

Analiza metodološkog okvira ukazuje da je časopis *Život i škola* u proteklih šezdeset godina od skromnog i nedefiniranog mjesečnika prerastao u prepoznatljiv stručno-znanstveni časopis iz područja pedagojske teorije i školske prakse.

U prvim godinama članci u *Životu i školi* pisani su bez kritičkog aparata, a često nije navođena ni literatura. Iz tako napisanih članaka nije bilo vidljivo na koji su način nastali: kao plod vlastitog iskustva ili spekulacije, kombinacijom iskustva i spekulacije ili pak na temelju literature koja nije navedena.

Stručna i znanstvena razina članaka diže se uvođenjem u upotrebu propisane stručno-znanstvene metodologije. U novim uvjetima svaki članak koji je pretendirao na objavljivanje i kategoriziranje u jednoj od znanstvenih kategorija morao je, među ostalim, zadovoljiti i propisane metodološke uvjete.

Kako bi rezultati stručno-znanstvenoga rada objavljeni u člancima bili dostupni širokoj stručno-znanstvenoj javnosti, propisano je obavezno pisanje sažetaka na hrvatskom i nekom stranom jeziku.

Sažeci se uz svaki članak počinju pisati od broja 2 iz 1984. godine na hrvatskom i njemačkom jeziku. Od broja 1 iz 1986. godine sažetak se na hrvatskom jeziku piše na početku rada, a na njemačkom jeziku na kraju rada. Od 1990. godine sažeci se pišu na hrvatskom i engleskom jeziku, a od broja 25 iz 2011. i na njemačkom jeziku.

Literatura se navodi na kraju članka kao šira ili kao referentna (ona na koju se izričito poziva u članku) onako kako je navedeno u uputama.

U prvim godinama prijedlog o uvrštavanju članka u *Život i školu* donosio je glavni i odgovorni urednik (uz još jednog člana Uredništva), a konačna odluka bila bi donesena na sjednicama Uredništva.

Stručno-znanstvena recenzija uvodi se od broja 1 iz 1986. godine. Sve primljene članke recenziraju poznati i priznati stručnjaci i znanstvenici iz određenog područja. U kategorizaciji članaka koriste se uobičajene kategorije: izvorni znanstveni rad, pregledni rad, prethodno priopćenje, rad izložen na stručno-znanstvenom skupu i stručni rad. Znanstvene radove recenziraju i kategoriziraju dva neovisna recenzenta, a stručne radove jedan recenzent.

Kategoriju članka mogu predložiti sam autor ili recenzenti, a konačnu odluku donosi Uredništvo.

Prilikom navođenja recenzenata nema stalnosti ni dosljednosti. U nekim godištima recenzenti se navode odmah ispod prve stranice članka, a u nekim ih godištima uopće nema. U 25. broju iz 2011. godine recenzenti su navedeni u posebnom popisu, no iz toga nije vidljivo koji je recenzent recenzirao koji članak, nego koji su recenzenti sudjelovali u recenziji toga broja.

Od prvog broja iz 1986. godine članci u *Životu i školi* klasificiraju se prema Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji (UDK).

Stalna metodološka i sadržajno-znanstvena poboljšanja rezultirala su time da je časopis *Život i škola* postao referentan stručno-znanstveni časopis iz područja pedagogije i da se članci iz njega navode u sljedećim bazama podataka: Mla International Bibliography, New York, USA i EBSCO Publishing, Editorial Department, Massachusetts, USA, Emerald Management Reviews database, United Kingdom i Ulrichs Serials Analysis System, USA.

Online inačica časopisa dostupna je i na internetskoj stranici <http://hrcak.srce.hr>, a radovi se, osim u tiskanoj inačici, mogu slati uredništvu i putem e-maila na adresu zivotiskola@ffos.hr.

4. Kvantitativna i kvalitativna sadržajna analiza

4. 1. Opći pristup u analizi

Sadržajna analiza *Života i škole* izvršena je kvantitativnom i kvalitativnom metodom unutar konstruktivističke paradigme koja označava pristup prema kojemu se spoznaja događa na osnovi konstrukcija koje su rezultat činjenica i misaonih konstrukcija koje su primijenjene u ovome radu. Podaci koji imaju numeričku karakteristiku prikazani su longitudinalno i transverzalno te objedinjeni u skupine i podskupine u tablicama prema logičnoj koherentnosti. Svi analizirani podaci prikazani su unutar sljedećih pet područja:

- 1. podaci o izdanim svescima prema godinama i broju stranica*
- 2. podaci o objavljenim člancima i priložima*
- 3. raspored članaka i priloga unutar određenih pedagoških kategorija*
- 4. podaci o klasifikaciji i kategorizaciji članaka, kao i o upotrijebljenoj široj i referentnoj literaturi*
- 5. podaci o autorstvu članaka i priloga.*

Prikupljeni podaci i skupine podataka u kvalitativnoj su metodi analizirani, uspoređivani, objašnjavani i tumačeni te su uočene tendencije i zakonitosti.

Rezultati daju niz korisnih kontinuiranih vertikalno-kronoloških informacija, ali istovremeno na horizontalnoj razini ukazuju na strukturu i odnose.

S obzirom da je prilikom obilježavanja tridesetogodišnjice izlaženja *Života i škole* izašao prigodni *Zbornik* u kojemu je objavljena analiza prvih trideset godina, u mogućnosti smo napraviti komparaciju između prvih trideset godina (1952. – 1981.) i drugih trideset godina (1982. – 2011.), u daljnjem tekstu *prvo i drugo razdoblje*.

4. 2. Podaci o izdanim svescima po godinama s brojem stranica

U tablici 6. prikazani su objavljeni svesci *Života i škole* između 1952. i 2011. godine.

Godina	Jednbroj	Dvobroj	Izvanredni broj	Ukupno	Broj stranica
1952.	1	-	-	1	12
1953.	5	-	-	5	44
1954.	9	-	-	9	108
1955.	3	3	-	6	128
1956.	-	5	-	5	344
1957.	-	5	-	5	342
1958.	-	5	-	5	532
1959.	-	5	-	5	435
1960.	-	5	-	5	405
1961.	-	5	-	5	395
1962.	-	5	-	5	447
1963.	-	5	-	5	481
1964.	-	5	-	5	460
1965.	-	5	-	5	498
1966.	-	4	-	4	395
1967.	-	5	-	5	462
1968.	-	5	-	5	526
1969.	-	5	-	5	526
1970.	-	5	-	5	477
1971.	-	5	-	5	515
1972.	-	5	-	5	533
1973.	1	5	-	6	631
1974.	-	5	-	5	528
1975.	-	5	-	5	502
1976.	-	5	-	5	565
1977.	-	5	-	5	532
1978.	-	5	-	5	550
1979.	-	5	-	5	582
1980.	-	5	-	5	558
1981.	-	5	-	5	518
1952-1981.	19	132	-	151	13.032
1982.	5	-	1	6	869
1983.	5	-	-	5	597
1984.	5	-	-	5	504
1985.	5	-	-	5	485
1986.	5	-	-	5	481
1987.	5	-	-	5	474

1988.	5	-	1	6	725
1989.	5	-	-	5	484
1990.	3	1	-	4	481
1991.	3	-	-	3	402
1992.	5	-	-	5	519
1993.	5	-	-	5	539
1994.	5	-	-	5	463
1995.	1	-	-	1	130
1996.	-	-	-	-	-
1997.	-	-	-	-	-
1998.	-	-	-	-	-
1999.	-	1	-	1	216
2000.	2	-	-	2	241
2001.	2	-	-	2	237
2002.	2	-	-	2	246
2003.	2	-	-	2	288
2004.	2	-	-	2	343
2005.	2	-	-	2	263
2006.	-	1	-	1	172
2007.	2	-	-	2	263
2008.	2	-	-	2	368
2009.	2	-	-	2	437
2010.	2	-	-	2	536
2011.	2	-	-	2	476
1982- 2011.	84	3	2	89	11.334
1952- 2011.	103	135	2	240	24366

Tablica 6. Objavljeni svesci *Života i škole* 1952. – 2011. godine.

Podaci za razdoblje 1952. – 1981. preuzeti su iz Zbornika, 1982., str. 58. U stranice su računane samo one koje su numerirane arapskim brojkama.

Prema strukturi svezaka u prvom razdoblju dominiraju dvobroji. Od ukupno 151 objavljenog sveska njih 132 (87,4%) bili su dvobroji, a 19 (12,6%) jednobroji. U prvom razdoblju nema objavljenog izvanrednog broja.

U drugom razdoblju stanje je obrnuto. U ovom razdoblju dominiraju jednobroji. Od ukupno objavljenih 89 svezaka 84 (94,4%) su jednobroja, a na preostale dvobroje i izvanredne brojeve otpada 5 (5,6%).

U drugom razdoblju tiskana su dva izvanredna broja i pet tematskih brojeva. Prvi izvanredni broj tiskan je 1982. godine pod nazivom *Zbornik*, a

posvećen je obilježavanju tridesetogodišnjice izlaska *Života i škole*. Drugi izvanredni broj izašao je 1988. i bio je posvećen nastavi fizike u osnovnoj i srednjoj školi.

Prva smotra Učeničkih zadruga Slavonije i Baranje održana je 1982. godine u Velikoj Kopanici. Sljedeće, 1983. godine, u trećem broju *Života i škole*, u tematskom broju objavljeni su radovi s navedene smotre.

Godine 1988. objavljen je tematski broj *Života i škole* pod nazivom Radno-tehničko odgojno-obrazovno područje u funkciji tehničkog razvoja Jugoslavije.

Dva tematska broja *Života i škole* objavljena su 1993. godine. Četvrti broj posvećen je temi UNESCO-ovog projekta udruženih škola, a peti broj didaktici.

Predškolski odgoj danas i sutra kao posebna tematska cjelina prikazan je u trećem broju iz 1994. godine.

U prvom razdoblju izašao je znatno veći broj svezaka, ali su u drugom razdoblju svesci opsežniji. U prvom je razdoblju prosječni opseg po svesku iznosio 86,3 stranice, a u drugom 119,1 stranica.

4.3. Objavljeni članci i prilozi i njihova struktura u razdoblju od 1952. do 2011.

Prema vrsti, sve je naslove moguće podijeliti na članke i priloge. U člancima se iznose rezultati stručno-znanstvenih istraživanja, kako teorijskih tako i empirijskih. U prilozima se donose vijesti iz društvenog i stručnog života. Dva su navedena područja u *Životu i školi* posebno označena i formalno odijeljena. Odnos objavljenih članaka i priloga prema broju, kao i prema broju stranica, prikazan je u tablicama 7. i 8.

	1952. -1981.		1982. – 2011.		1952. – 2011.	
	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Članci	1.815	75,0	965	80,0	2.780	76,6
Prilozi	608	25,0	238	20,0	846	23,4

Tablica 7. Broj objavljenih članaka i priloga u *Životu i školi* 1952. – 2011.

	1952. – 1982.		1982. – 2011.		1952. – 2011.	
	Br. stranica	X	Br.stranica	X	Br.stranica	X
Članci	11.481	6,3	10.247	9,2	21.728	7,3
Prilozi	1.551	2,6	1.087	3,8	2.638	2,9

Tablica 8. Broj stranica u objavljenim člancima i prilozima 1952. – 2011.

U odnosu na ukupan broj objavljenih naslova, odnos između članaka i priloga relativno je stalan i kreće se oko **75% : 25%**. Između 1982. i 2011. taj je odnos porastao na **80% : 20%** u korist članaka.

S obzirom da je opseg članaka znatno veći (prosjeak za cijelo razdoblje iznosi 7,3 stranice po članku) od prosjeka priloga (2,9 stranica po prilogu), odnos prema opsegu broja stranica između članaka i priloga kreće se oko **90% : 10%**.

Sve objavljene članke i priloge klasificirali smo prema standardnim kategorijama za pedagoški znanost i njihov odnos prikazali u tablici 9.

	1952. – 1981.		1982. – 2011.		1952. – 2011.	
ČLANCI	Broj	%	Broj	%	Broj	%
Opća pedagogija	271	14,9	245	25,8	516	18,7
Didaktika	351	19,3	111	11,7	462	16,6
Metodike	635	35,0	369	38,8	1.004	36,4
Školski sustav i struktura	558	30,8	226	23,7	784	28,3
ČLANCI UKUPNO	1.815	100	951	100	2.766	100
PRILOZI						
Prikazi knjiga	309	50,8	177	74,3	486	57,5
Društveni život	69	11,4	43	18,1	112	13,2
Književni prilozi	206	33,9	9	3,8	215	25,4
Poruke uredništva	24	3,9	9	3,8	33	3,9
PRILOZI UKUPNO	608	100	238	100	846	100
ČLANCI I PRILOZI	2.423		1.189		3.612	

Tablica 9. Objavljeni članci i prilozi u *Životu i školi* 1952. – 2011. prema kategorijama

U klasifikaciji članaka napravljen je kompromis između klasifikacije objavljene u *Bibliografiji Života i škole* 1952. – 1981. i naše za razdoblje 1982. – 2011., tako da u ukupnom broju članaka za razdoblje 1982. – 2011. manjka 14 članaka koji su ostali nerazvrstani (stvarni broj članaka između 1982. i 2011. iznosi 965).

U strukturi dominiraju članci pojedinih znanosti i njihovih metodika (prema ranijoj klasifikaciji iz pedagoške prakse prosvjetnih djelatnika). Oni u promatranom razdoblju čine nešto više od 1/3 od ukupnog broja objavljenih članaka.

Ovaj podatak može se objasniti velikim brojem nastavnih predmeta, kao i interesom školske prakse. Unutar tog područja prema broju objavljenih članaka dominiraju članci o jeziku (posebno hrvatskom jeziku i književnosti).

Dominaciju članaka iz područja jezika i njegovih metodika moguće je objasniti velikim brojem sati u nastavnim planovima, pa time i velikim brojem učitelja, kao i izrazito jakim odsjecima na Filozofskom fakultetu u Osijeku.

Istovremeno se može postaviti pitanje ne skreće li time *Život i škola* prema metodičkom časopisu?

U priložima dominiraju ocjene i prikazi novih knjiga (monografija, udžbenika i priručnika). U odnosu na ukupan broj priloga, na ocjene i prikaze novih izdanja knjiga otpada gotovo 60%.

Vidljiva je velika razlika između prvog i drugog razdoblja prema broju objavljenih književnih priloga. To se može objasniti podatkom da je u prvim godinama izlaženja časopis *Život i škola* imao i književne ambicije.

4. 4. Klasifikacija i kategorizacija članaka

Godine 1986. (odmah od prvog broja) u *Život i školu* uvodi se klasifikacija (prema UDK-u) i kategorizacija članaka prema stručno-znanstvenim kriterijima. Svi članci u *Životu i školi* kategoriziraju se kao znanstveni ili stručni. U skupinu znanstvenih radova ulaze izvorni znanstveni radovi, pregledni radovi, prethodna priopćenja i radovi izloženi na znanstvenom skupu.

U *izvornim znanstvenim radovima* iznosi se nova (originalna) spoznaja (teorijskog ili empirijskog karaktera), primijenjena je nova originalna metodologija ili se daje nova originalna klasifikacija. Kod izvornih radova naglasak je na novoj spoznaji ili na originalnoj reinterpetaciji dotadašnje spoznaje.

Kroz *pregledne radove* neki se problem longitudinalno ili transverzalno sustavno iznosi.

U *prethodnom priopćenju* najavljuje se nova originalna spoznaja koja je još u tijeku, ali ju zbog aktualnosti treba što prije iznijeti.

Kod radova koji su *javno prezentirani na znanstvenom skupu* i kasnije objavljeni u zborniku smatra se da su prošli potrebnu recenziju koja nije navedena pojedinačno kod svakog članka, nego za zbornik kao cjelinu.

U *stručnim radovima* iznose se pozitivni primjeri iz vlastite prakse (struke) s ciljem njezina unapređenja.

Od uvođenja kategorizacije radova i njihove recenzije nije bilo dosljednosti. Do 1989. godine recenzenti su se navodili odmah na kraju prve stranice rada. Nakon toga recenzenti se nisu uopće navodili. U dva posljednja broja iz 2011. godine (brojevi 25 i 26) na kraju svakog broja nalazi se popis recenzentata. Iz tog popisa nije vidljivo koji je recenzent recenzirao pojedini članak, nego su navedeni svi recenzenti koji su recenzirali određeni broj.

U tablici 10. prikazani su svi naslovi objavljeni u *Životu i školi* nakon uvođenja kategorizacije prema navedenim vrstama.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1986.	10	8	-	18	21	1	40	11	51
1987.	7	7	-	14	20	1	35	9	44
1988.	3	15	-	18	28	3	49	14	63
1989.	-	14	-	14	26	1	41	14	55
1990.	3	25	-	28	21	2	51	14	65
1991.	1	10	-	11	19	2	32	15	47
1992.	2	12	2	16	28	2	46	7	53
1993.	2	22	3	27	13	10	50	9	59
1994.	1	7	1	9	37	1	47	13	60
1995.	-	4	-	4	9	-	13	-	13
1996.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1997.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1998.	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1999.	6	-	1	7	7	-	14	2	16
2000.	10	4	-	14	10	-	24	7	31
2001.	6	4	-	10	13	-	23	10	33
2002.	10	5	-	15	10	-	25	7	32
2003.	4	1	5	10	9	-	19	8	27
2004.	13	-	1	14	18	-	32	10	42
2005.	5	6	-	11	16	-	27	3	30
2006.	3	8	1	12	5	-	17	3	20
2007.	5	5	-	10	12	-	22	8	30
2008.	4	-	4	8	6	-	14	8	22
2009.	5	8	4	17	12	-	29	7	36
2010.	5	2	5	12	19	1	32	8	40
2011.	10	7	5	22	9	-	31	4	35
Ukupno	115	174	32	321	368	24	713	191	904

Tablica 10. Podaci o vrsti i broju naslova objavljenih u *Životu i školi* 1986. – 2011.

Obrazloženje uz tablicu: 1=godine, 2=izvorni znanstveni članci, 3=pregledni članci, 4=prethodna priopćenja, 5=ukupno znanstvenih članaka, 6=stručni članci, 7=nerazvrstani članci, 8=ukupno članaka, 9=prilozi, 10=ukupno članaka i priloga.

Između 1986. i 2011. godine (od kada se članci kategoriziraju) ukupno je objavljeno 689 članaka. Od ukupnog broja objavljenih članaka kategoriziran je 321 znanstveni članak, što iznosi 46,5% ili gotovo jednu polovinu. Podatak da je gotovo 50% članaka kategorizirano kao znanstveni rad, s obzirom na karakter *Života i škole* kao časopisa za teoriju i praksu, može se protumačiti kao izrazito afirmativna karakteristika i ukazati na njegov znanstveni doprinos u području pedagoške znanosti.

Među znanstvenim radovima dominiraju pregledni radovi, kojih je 174 (54, 2%); iza njih slijede izvorni znanstveni radovi, njih 115 (35,8%), a na kraju se nalaze prethodna priopćenja, njih 32 (10%).

Pri kategorizaciji članaka na znanstvene i stručne, kao i unutar znanstvene kategorizacije, vidljiva je značajna razlika prema godinama, što može biti stvaran rezultat kvalitete radova, ali i neujednačenog kriterija recenzentata i Uredništva.

Kao ilustraciju navodimo eklatantne primjere odnosa između stručnih i znanstvenih radova. Tako je odnos između stručnih i znanstvenih radova 1994. bio **80,4% : 19,6%**, a 2006. godine **29,4% : 70,6%**.

Isto tako, postoje velike razlike u pojedinim godinama između kategoriziranih znanstvenih radova. U 1989. godini svih 14 objavljenih radova kategorizirano je kao pregledni rad, a 2004. godine od 14 objavljenih radova njih 13 kategorizirano je kao izvorni znanstveni rad. Mislimo da ovi podaci više ukazuju na neujednačenost kriterija nego na stvarnu razliku u kvaliteti radova. U početnim godinama, kada su se navodili podaci o recenzentima, vidljivo je da su ponekad recenzenti imali niži akademski stupanj od autora članaka.

Kategorizacija članaka u uskoj je vezi s primijenjenom metodologijom i kritičkim aparatom (pozivi, citati, objašnjenja, referentna i šira literatura, izvori). S obzirom da se kvaliteta članaka može procjenjivati i s obzirom na korištenu literaturu i izvore, svi su kategorizirani članci analizirani i prema ovome kriteriju.

Upotrijebljena literatura promatrana je u dvije kategorije: literatura na hrvatskom jeziku i literatura na stranim jezicima, a kod članaka iz povijesti pedagogije analizirali smo upotrebu izvorne građe. Rezultati ove analize prikazani su u tablici 11.

Godine	Ukupna literatura u %	Od ukupne lit. na stranom jeziku u %
1986.	66,7	34,6
1987.	65,7	34,8
1988.	58,2	25,0
1989.	57,5	56,6
1990.	70,8	50,0

1991.	75,0	26,1
1992.	70,5	41,9
1993.	81,6	51,2
1994.	89,1	58,5
1995.	92,3	41,7
1996.	-	-
1997.	-	-
1998.	-	-
1999.	93,3	78,6
2000.	95,6	45,5
2001.	95,6	45,5
2002.	91,7	63,7
2003.	100	28
2004.	96,9	48,4
2005.	92,6	28,0
2006.	100	47,1
2007.	100	55,6
2008.	100	44,4
2009.	100	54,3
2010.	100	67,6
2011.	100	80,6

Tablica 11. Analiza članaka s obzirom na upotrijebljenu literaturu 1986. – 2011.

Iz podataka iz tablice 11. vidljivo je da je kontinuirano rastao broj članaka koji su pisani na temelju literature i da se gotovo približio stopostotnom iznosu. U posljednje vrijeme vrlo su rijetki članci koji su pisani i objavljeni bez navođenja literature, a u posljednjih šest godina uz sve vrste članaka nalazi se i literatura.

Kod članaka koji su pisani i na temelju literature na stranom jeziku (ili na temelju izvorne građe) zamjetan je ciklički karakter. Postoje godine u kojima je upotreba literature na stranom jeziku izrazito visoka, ali i bliska godišta u kojima je relativno niska. Dok se upotreba literature na hrvatskom jeziku približava stopostotnom iznosu, ona se kod literature na stranom jeziku (i izvornoj građi) u prosjeku kreće oko 50%, što je velik napredak, pogotovo u odnosu na prvo razdoblje 1952. – 1981.

4. 5. Analiza autorstva članaka i priloga

Dosege i utjecaje časopisa *Život i škola* moguće je sagledati i u kontekstu njegovih suradnika. Kako se konceptijski i metodološki razvijao časopis *Život i škola*, tako se širio i krug njegovih suradnika.

U prvim godinama izlaženja *Života i škole* suradnici su uglavnom bili iz Osijeka i njegove okolice. Postupno se krug suradnika širi izvan Osijeka i Slavonije na područje Hrvatske, tadašnje SFRJ, a u posljednje vrijeme javljaju se suradnici i iz inozemstva. Uz širenje broja suradnika moguće je paralelno pratiti i širenje kruga pretplatnika. U tablici 12. prikazani su suradnici po područjima u dvije etape izlaženja *Života i škole*.

Razdoblje	Osijek	Slavonija	Hrvatska	SFRJ	Inozemstvo	Bez aut.	Svega
1952. – 1981.	286	7	72	47	-	30	422
1982. – 2011.	160	103	213	48	10	-	534

Tablica 12. Podaci o autorima članaka *Života i škole* 1952. – 2011.

U prvom razdoblju, između 1952. i 1981. godine, 442 autora napisala su 1815 članaka ili oko 4 članka po autoru. Dominiraju autori iz Osijeka, koji su zastupljeni s gotovo dvije trećine ili, preciznije, sa 64,7% u odnosu na sve autore. Ovaj podatak pokazuje da je u to vrijeme časopis *Život i škola* imao uglavnom regionalni karakter i da se većina stručno-pedagoškog kadra nalazila u Osijeku.

U drugom razdoblju, između 1982. i 2011. godine, došlo je do znatne disperzije autora. Sada je većina autora iz Hrvatske, njih 213 ili 40%. Pohvalno je što se u ovom razdoblju kao suradnici javljaju i autori iz inozemstva. U tom razdoblju 965 članaka napisala su 534 autora, što iznosi 1,8 članaka po autoru. U tom razdoblju smanjio se broj članaka po autoru, ali se znatno proširio broj autora (kako po broju tako i po rasprostranjenosti).

Među 534 autora najviše je onih koji su napisali samo jedan članak – njih je 370 (63,3%), po dva članka napisalo je 75 autora (14,4%), tri članka 34 autora (6,7%), četiri članka 18 autora (3,4%) a pet članaka 10 autora (1,9%). Do pet članaka napisalo je 507 autora ili 94,9%.

Unutar 5,1% nalaze se autori koji su napisali više od pet članaka. Među autorima koji su napisali najviše članaka poredak je sljedeći: 25 članaka – 1 autor, 20 članaka – 2 autora, 12 članaka – 2 autora, a ostali autori nalaze se između 5 i 10 napisanih članaka.

Evidentirani su autori iz 122 mjesta. Karakteristično je da se u drugom razdoblju, između 1982. i 2011., pored autora iz velikih gradova javljaju i autori iz manjih gradova, pa i iz sela. Prema broju autora rang-ljestvica mjesta je sljedeća: Osijek – 160 autora, Zagreb – 95 autora, Rijeka – 26 autora, Split – 20 autora i Slavonski Brod – 12 autora.

Prema rasprostranjenosti autora i pretplatnika moguće je zaključiti da je časopis *Život i škola* prerastao regionalni karakter te da su mu utjecaji i dosezi

znatno širi, a prema kvaliteti poprima obilježja znanstvenog časopisa iz područja pedagogije.

U istim se razdobljima uz članke u *Životu i školi* redovito objavljuju i prilozi. Podaci o objavljenim prilogima prikazani su u tablici 12.

Razdoblje	Osijek	Slavonija	Hrvatska	SFRJ	Inozem.	Bez aut.	Ukup.
1952.- 1981.	850	290	281	306	5	29	1.761
1982.- 2011.	123	12	41	16	6	-	203

Tablica 13. Podaci o autorima priloga u *Životu i školi* 1952. – 2011.

Velika razlika u broju autora rezultat je primjene različitih metodologija u prvom i drugom razdoblju. U prvom razdoblju svaki je prilog posebno evidentiran bez obzira koliko se puta javljao jedan te isti autor. U drugom razdoblju računaju se samo različiti autori bez obzira koliko je pojedini autor objavio priloga. Podaci za prvo razdoblje preuzeti su iz Zbornika, 1982., str. 53.

U oba promatrana razdoblja i kod priloga dominiraju autori iz Osijeka, koji čine preko 50% u odnosu na ukupan broj autora.

U drugom razdoblju autori priloga javljaju se iz 36 mjesta, njih 203, što iznosi nešto više od jednog priloga po autoru, pa su ukupno 234 priloga objavila 203 autora. Najveći broj priloga poslali su autori iz Osijeka – 123, a zatim slijede Zagreb – 5 i Nova Gradiška – 4.

5. Zaključna razmatranja

Časopis *Život i škola* izlazi između 1952. i 2011. godine (i dalje). U tom razdoblju izašlo je 57 godišta (1996., 1997., i 1998. godine časopis *Život i škola* nije izlazio). U tih 57 godina izašlo je ukupno 240 svezaka (bilo kao jednobroji ili kao dvobroji). Svih 240 svezaka tiskano je u opsegu od 24 366 stranica.

Kroz cijelo šezdesetogodišnje razdoblje časopis *Život i škola* nije mijenjao naziv, ali je češće mijenjao podnaslov: časopis za odgoj, prosvjetu i kulturu za Osijek i okolicu, list za odgoj, prosvjetu i kulturu, časopis za pedagoška i kulturno-prosvjetna pitanja, časopis za teoriju i praksu u predškolskom odgoju, osnovnom i srednjem obrazovanju, časopis za teoriju i praksu u predškolskom, osnovnom i srednjem školstvu, časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja.

Život i školu u proteklih su šezdeset godina izdavala tri izdavača (koji su mijenjali ime): Klub prosvjetnih radnika Osijeka, Ministarstvo prosvjete i sporta i njegove ustanove za unapređivanje odgoja i obrazovanja te fakulteti.

U nekoliko navrata časopis *Život i škola* obilježavao je značajnije godišnjice (petu, desetu, dvadesetu, tridesetu) na različite načine (prigodnim člancima, brojevima, zbornicima, bibliografijama), a u tim je prigodama dobivao i značajnija društvena priznanja: *Nagradu oslobođenja Osijeka u vidu Zlatne plakete* (1970.) i *Orden zasluga za narod sa srebrenom zvezdom* (1982.).

Život i školu uređivalo je Uredništvo, glavni i odgovorni urednik (kao jedna ili dvije osobe) i tehnički urednik. O općoj društvenoj i stručnoj orijentaciji brinuo je Savjet časopisa, kasnije Uređivačko vijeće ili Uređivački odbor. Između 1952. i 2011. godine u radu Uredništva sudjelovalo je 48 članova, neki od njih i preko 25 godina.

Funkciju glavnog i odgovornog urednika obnašalo je 12 osoba. Najduže je glavni i odgovorni urednik bio Branko Ratkovčić, koji je tu funkciju obnašao 23 godine, između 1956. i 1979. godine.

U proteklih šezdeset godina u *Životu i školi* objavljeno je ukupno 2 749 članaka i 842 priloga, u čemu je sudjelovalo 956 autora članaka i 1 964 autora priloga.

Od 1986. godine članci u *Životu i školi* klasificiraju se prema Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji (UDK) i kategoriziraju na znanstvene i stručne. Odnos je između znanstvenih i stručnih članaka oko 50% : 50%, što ukazuje na visoku znanstvenu kvalitetu koja se potvrđuje i kroz citiranost u značajnim bazama podataka.

Prema sadržajnoj strukturi u *Životu i školi* dominiraju članci iz pojedinih znanosti (nastavnih predmeta) i njihovih metodika. Ova se pojava može tumačiti kao rezultat velikog broja nastavnih predmeta u školi i interesa učitelja, ali i postojanja izrazito jakih odsjeka na Filozofskom fakultetu u Osijeku.

U *Životu i školi*, kako kod članaka tako i kod priloga, dominiraju autori iz Osijeka, Slavonije i Baranje. Indikativno je što se krug suradnika sve više širi, a u posljednje vrijeme javljaju se i pojedinci iz inozemstva.

Zamjetno je stalno podizanje kvalitete radova s obzirom na tematiku, metodologiju i kritički aparat. Više nema radova bez literature, a u više od 50% članaka upotrebljava se i literatura na stranim jezicima ili se koristi izvorna građa za članke iz područja povijesti pedagogije.

U ovih šezdeset godina časopis *Život i škola* profilirao se u značajan stručno-znanstveni časopis iz područja odgojne prakse i pedagojske teorije i od gradsko-regionalnog izrastao u značajniji stručni časopis na državnoj razini.

Izvori i literatura:

1. Lavrnić, I., Petrović, Ž., Ratkovčić, B. urednici (1982.) *Zbornik u povodu tridesete godišnjice izlaženja Života i škole, časopisa za pedagoška i kulturno prosvjetna pitanja 1952. - 1982.* Osijek: Zavod za prosvjetno-pedagošku službu za područje zajednica općina Osijek.
2. Petrović, Ž. (1981.) *Bibliografija 30 godišta časopisa Života i škole 1952. - 1981.* Osijek: Zavod za prosvjetno-pedagošku službu za područje zajednica općina Osijek.
3. Registar pretplatnika *Života i škole* 2011. godine.
4. Subotić, M. urednik (1972.) *20 godina uzlaženja časopisa Života i škole.* Osijek: Zavod za unapređivanje osnovnog obrazovanja.
5. *Život i škola* časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja, Osijek - svi brojevi između 1982. (31. godišta) i 2011. (57. godišta).

Sixty Years of *Život i škola* (1952 – 2011)

Summary: In this article, the authors give an account of the foundation and development of the journal *Život i škola* over the past sixty years, i.e. from 1952 to 2011. The authors investigate, analyse, explain and interpret the contribution of *Život i škola* to the pedagogical theory and educational practice over the past sixty years.

The article is based on the analysis of relevant pedagogical documentation: sources (all issues published between 1982 and 2011) and bibliography (published analyses for the period between 1952 and 1981). In a study, quantitative and qualitative methods were used within the constructivist paradigm that include all numerical data of the journal: the number of authors, pages, papers, volumes, years of activity of editors-in-chief and technical editors, printing run, the number of special and thematic issues, and other data. The collected data were analyzed, compared, explained and interpreted by the qualitative method. As a result, certain trends and patterns have been noted.

Over the past sixty years, *Život i škola* has established itself as an important professional journal in the field of pedagogy. In terms of the number of contributors and subscribers, it has significantly exceeded the initial regional orientation, and it is one of the leading pedagogical journals in Croatia today. Papers from *Život i škola* are indexed in major databases.

Analysed contents provide not only a whole range of useful longitudinal-vertical information, but also point at certain transversal structures and relationships.

In exploring the contents of *Život i škola* we can observe external and internal changes that have taken place in the educational system and pedagogy, both nationally and globally.

Keywords: *Život i škola*, anniversary, educational practices, pedagogical theory, articles, stories.

Sechzigjähriges Jubiläum der Fachzeitschrift „Život i škola“ 1952 – 2011

Zusammenfassung: In diesem Artikel analysieren die Autoren die Entstehung und die Entwicklung der Fachzeitschrift „Život i škola“ in den vergangenen sechzig Jahren, zwischen den Jahren 1952 und 2011. Die Autoren untersuchen, analysieren, erklären und interpretieren den Beitrag der Zeitschrift „Život i škola“ auf dem Gebiet der Erziehungspraxis und der pädagogischen Theorie in den letzten sechzig Jahren.

Der Artikel beruht auf der Analyse der relevanten pädagogischen Dokumentation: Quellen (alle veröffentlichten Ausgaben zwischen 1982 und 2011) und Literatur (veröffentlichte Analysen für den Zeitraum von 1952 bis 1981). In der Studie werden innerhalb der konstruktivistischen Paradigma die quantitative und die qualitative Methode angewandt, die alle numerischen Merkmale der Zeitschrift umfassen: Anzahl der Autoren, Seitenzahl, Anzahl der schriftlichen Arbeiten, Bände, Wirkungsjahre der technischen und verantwortlichen Redakteure sowie der Hauptredakteure, Verlag, Anzahl der außerordentlichen und thematischen Ausgaben und andere numerische Merkmale. Die bei der qualitativen Methode gesammelten Daten und Datengruppen wurden analysiert, verglichen, interpretiert, ausgelegt und auf Grund dessen wurden bestimmte Entwicklungstendenzen und Muster festgestellt. In der sechzig Jahre andauernden Kontinuität profilierte sich „Život i škola“ in eine bedeutende Fachzeitschrift auf dem Gebiet der Pädagogik. Nach Umfang der Mitarbeiter und Abonnenten hat die Zeitschrift deutlich die ursprünglich regionale Ausrichtung überschritten und gehört heute zur Gruppe der führenden pädagogischen Fachzeitschriften in Kroatien. Die Arbeiten aus „Život i škola“ werden in bedeutenden Datenbanken aufgeführt.

Die analysierten Inhalte bieten eine Reihe von nützlichen longitudinal-vertikalen Informationen, weisen aber gleichzeitig transversal auch auf einige bestimmte Strukturen und Referenzen hin.

Indem man die Inhalte von „Život i škola“ befolgt, kann man externe und interne Veränderungen beobachten, die in unserer (aber auch globaler) Bildung und Pädagogik stattgefunden haben.

Schlüsselbegriffe: *Život i škola*, Jubiläum, Erziehungspraxis, pädagogische Theorie, Artikel, Anlage.